

چگونه مدرسه‌ای شاد داشته باشیم

(نگارشی کاربرد)

برای استفاده و کاربرد:

معلمان، مربیان پرورشی و مدیران مدارس

مؤلف:

موسی رضایی

نیکان کتاب

تابستان ۸۶

سرشناسه
عنوان و نام پدیدآور
چگونه مدرسه‌ای شاد داشته باشیم (نگرشی کاربردی)
برای استفاده و کاربرد معلمان، مربیان پرورشی و مدیران مدارس، مؤلف موسی رضایی
مشخصات نشر
مشخصات ظاهری
شابک
وضعیت فهرست‌نویسی
یادداشت
موضوع
موضوع
موضوع
رده بندی کنگره
رده بندی دیویی
شماره کتابخانه ملی

چگونه مدرسه‌ای شاد داشته باشیم (نگرشی کاربردی)، موسی رضایی • صفحه‌آرایی:
 نیکان کتاب • طراحی جلد: نقی واسعی • لیترگرافی و چاپ: ولیعصر •
 چاپ اول: تابستان ۸۶ • تیراژ: ۲۰۰۰ نسخه • قیمت: ۳۰۰۰ تومان •
 شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۸۷۲۵-۷۷-۳

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

مقدمه

فصل اول:

اهداف و ویژگی‌های مدرسه‌ی شاد و ضرورت‌های شادی و نشاط

۳	تعریف شادی
۵	ضرورت شادی
۶	شادی و موفقیت
۷	رابطه شادی با زندگی
۸	دین داری و شادی
۹	شادی از دیدگاه پیشوایان اسلامی، ایرانی و بزرگان علمی جهان
۱۰	اهداف مدرسه‌ی شاد
۱۱	ویژگی‌های مدرسه‌ی شاد
۱۵	آثار و فوائد شادی در کودکان و نوجوانان

فصل دوم:

زیباسازی و بهسازی فضای مدرسه با هدف جذابیت

و ایجاد نشاط و شادابی

- زیباسازی و بهسازی مدرسه با بهره‌گیری از ۲۱
- ایجاد و توسعه فضای سبز در مدرسه ۴۳
- ارتقای بهداشت و خدمات بهداشتی مدرسه ۴۶
- توجه به ورزش و فضای تحرک و بازی در مدرسه ۵۰

فصل سوم:

بهبود روابط انسانی و فضای عاطفی مدرسه برای ایجاد نشاط و شادابی

- تغییر نگرش در اولیاء، مربیان و دانش‌آموزان ۵۷
- ایجاد جو سازمانی و رفتاری و عاطفی مطلوب در مدرسه ۵۹
- برگزاری جلسات مشترک با اولیاء، مربیان و دانش‌آموزان ۶۳
- برگزاری جلسات و برنامه‌های غیر رسمی با دانش‌آموزان ۶۳
- ایجاد انگیزه و علاقه به کار و رضایت شغلی در ۶۷

فصل چهارم:

اصلاح شیوه‌های مدیریت با جهت‌گیری، مدیریت مشارکتی

و مشورتی برای ایجاد نشاط و شادابی

- بهره‌گیری از مدیریت مشارکتی و مشورتی در ۷۵
- مشارکت دانش‌آموزان در اداره‌ی امور مدرسه و ۸۰
- فعال‌سازی مجامع و تشکل‌های دانش‌آموزی ۸۷

فصل پنجم:

توسعه‌ی فعالیت‌های آموزشی و پرورشی و هنری با رویکردهای نوین

جهت ایجاد نشاط و شادابی

اهمیت دادن و توجه به ارزشیابی مستمر و ... ۹۳

اهمیت ویژه به هنر و فعالیت‌های فرهنگی و ... ۱۰۴

توجه به فعالیت‌های مکمل و فوق برنامه جهت ... ۱۱۱

.....

فصل ششم:

اصلاح و بهبود روش‌های تدریس با هدف ایجاد شادابی و نشاط

در فرایند یاددهی و یادگیری

کاربست روش‌های نوین و فعال در فرایند یاددهی و یادگیری ۱۲۱

راه‌کارها و راهبردهای کلاس شاد ۱۲۵

توسعه و کاربرد روش‌های تشویق کلامی و غیر کلامی ۱۳۵

انجام فعالیت‌های آموزشی و پرورشی مبتنی بر ۱۴۰

فصل هفتم:

رنگ و پوشش دانش‌آموزان در مدرسه‌ی شاد

انسان و رنگ ۱۴۷

رنگ از دیدگاه اسلام ۱۴۸

ویژگی‌های رنگ‌ها ۱۴۸

خصوصیت روانی رنگ‌ها ۱۴۹

روانشناسی رنگ‌ها در دوره‌های تحصیلی ۱۵۰

فصل هشتم:

راه‌بردها و روش‌های ایجاد شادی و نشاط در مدرسه و رفع موانع آن

تنوع در اجرای برنامه‌های مراسم آغازین ... ۱۵۵

برنامه ریزی برای اوقات فراغت دانش آموزان ۱۶۳

زنگ تفریح و مدیریت آن در مدرسه ۱۶۶

برنامه های شادی بخش و نشاط آور در مدرسه ۱۷۲

رفع موانع و عوامل بازدارنده‌ی بروز و ... ۱۸۰

سخن پایانی ۱۸۴

منابع و مآخذ ۱۸۷

مقدمه

«شادمانی باعث انبساط روح و مایه تهییج و تجد و نشاط است»^۱.
امام علی (ع)
مدرسه، نخستین جامعه‌ای است که کودک در آن گام می‌نهد، و در همین جامعه کوچک، علم و دانش، ایمان، محبت، تعاون، همکاری و مهارت‌های زندگی را فرا می‌گیرد. کودکان و نوجوانان دوازده سال در مدرسه زندگی می‌کنند، یاد می‌گیرند و ساخته می‌شوند. اولین تجربه‌های زندگی اجتماعی کودکان در محیط مدرسه فراهم می‌شود و بشیاری از برداشت‌های ذهنی، پیش فرض‌ها، باور و بازخوردهای آنان نسبت به زندگی در مدرسه و درکلاس درس، مورد آزمون، سنجش و تجربه قرار می‌گیرد. صاحب نظران هدف‌های اصلی آموزش و پرورش را در پنج اصل مطرح می‌کنند:

- ۱- یادگیری عمیق مباحث مندرج در برنامه درسی
- ۲- تقویت روحیه مطالعه و تحقیق در دانش آموزان

۳- شناخت استعدادهای دانش آموزان و هدایت آنان

۴- فراگیری مهارت‌های لازم برای زندگی اجتماعی مناسب

۵- ایجاد مهارت‌های لازم برای اشتغال در جامعه

اما آنچه در آموزش و پرورش و نظام تعلیم و تربیت رسمی ما می‌گذرد، تناسب زیادی با این اهداف و برنامه‌ها ندارد. برنامه‌های درسی که معمولاً با بسالای عناوین و مطالب درسی همراه‌اند، و نوعاً روش‌های تدریس غیرفعال را می‌طلبند. نتیجه‌ای جز حفظیات پروری به جای پرورش خلاقیت و ابتکار و شناخت استعدادها نداشته، کودکان و نوجوانان ما را با نوعی کم‌نشاطی مواجه ساخته‌اند. مدرسه‌های امروزه بیشتر غم زده، ایستا، خشک و بی‌روح‌اند. دانش آموزان در این مدارس گاه به جای نشاط و طراوت و شادابی، نفرت و انزجار و به جای مهربانی و عشق ورزی، حسادت و کینه توزی می‌آموزند فرایند یاددهی و یادگیری برانگیزاننده و شوق‌آور نبوده، فضاهای آموزشی از شادابی و طراوت و زیبایی برخوردار نیستند و اغلب کسالت بار و فاقد تحرک و پویایی هستند. در نتیجه دانش آموزان در این مدارس از محرک‌های بالنده و شوق‌های سازنده محروم شده و امید به زندگی و شوق زیستن برای حال و موفقیت و کنجکاوی، شادابی و طراوت تحصیلی جای خود را به یأس و شکست، بی‌تفاوتی و پرخاشگری داده است. و در این نظام آموزشی، نگرش‌ها و روش‌های حاکم بر مدارس فاقد شور و نشاط بوده و به همین دلیل برانگیزاننده و تحقق‌دهنده استعدادها و نیازهای فطری و مقتضیات آینده دانش آموزان نیست. لذا باید راه کارهای موثری برای رفع این مشکلات اندیشید. مدارس ما باید مکانی برای آموختن

مهارت‌های کاربردی زندگی نظیر مهارت در حل مسئله، مهارت در تصمیم‌گیری، مهارت در طرح هدف‌های واقع بینانه زندگی، مهارت در تفکر انتقادی و اخلاق و مهارت در برقراری ارتباطات انسانی (تربیت یک شهروند نمونه) باشد. مدرسه‌ها برای دانش آموزان، باید شوق انگیز و نشاط آور باشند. و دانش آموزان در این مدارس با حوصله و اشتیاق به عمق مطالب پی ببرند. آنها را بفهمند، تجربه کنند و با زندگی خود مرتبط سازند. از این رو با شوق و ذوق به مدرسه آمده، و امید به زندگی و موفقیت در آنها تقویت گردد. زیرا نشاط و انبساط موجب شکوفایی استعدادها می‌شود. و انسان شاداب، پویا و پر تحرک به زندگی امیدوار گردیده و برای رسیدن به اهداف خود سرسختانه تلاش می‌کند. اگر شادی و نشاط در مدرسه نباشد. زیستن برای یادگیری و یادگیری برای زیستن متعالی محقق نخواهد شد. بعد از آنکه آموزش و پرورش مدرن به این مسئله مهم پی برده و معتقد است که یادگیری باید از همان کودکی همه ابعاد زندگی را پوشش دهد و به همین دلیل است که در کشورهای توسعه یافته به موازات آموزش علوم و فنون به جنبه‌های دیگری چون توسعه خود، رشد هیجانی و عاطفی، تمرکز حواس، تفکر، کنترل خود، مهرورزی، نوع دوستی، محبت به دیگران، مدیریت در رفتار و اخلاق نیک، امیدواری به زندگی نیز در متن برنامه‌ریزی‌های آموزشی و تربیتی تحت عنوان مهارت‌های زندگی وارد شده است. در چنین شرایطی است که تربیت از «دالان مدرسه» به «گستره جهانی هستی» وارد می‌شود و شوق زیستن با شور و نشاط دانستن یگانه می‌شود.

نوشتار حاضر به منظور ایجاد نشاط و شادابی و جامع‌نگری در

برنامه‌های آموزشی و پرورشی، در هشت فصل تهیه و تدوین گردیده. چرا که شادی و نشاط به مفهوم انبساط خاطر و ارتقاء انگیزه‌های حضور و تلاش در مدرسه به جهتی تابع محرک‌های بیرونی است و به جهتی به احساس کارآمدی و قابلیت‌های فردی و اثربخشی مرتبط می‌باشد. که در این مجموعه با نگرش کاربردی و عملی به شرح و بسط محرک‌های بیرونی و عوامل مؤجد شادی و نشاط در مدرسه اشاره می‌گردد. امیداست مدیران، معلمان و همه دست‌اندرکاران، تعلیم و تربیت مدرسه با کاربست راهبردها و پیش‌نیادات کتاب و راه‌کارهای عملی، ابتکارات و خلاقیت‌های کارکنان فیکور و اندیشمند آموزشگاه و اولیاء، زمینه نشاط و شادابی و طراوت و پویایی و تحرک بیشتر را در مدارس فراهم، و راه را برای رسیدن به اهداف متعالی تعلیم و تربیت هموار سازند.

در پایان با امید به مفید افتادن این مجموعه از کلیه کسانی که در تهیه و تدوین و نگارش این اثر مرا یاری و معاضدت نموده‌اند سپاس‌گزاری و تشکر دارم با نقد و پیش‌نیادات سازنده و مفید ما را راهنمایی فرمائید.

موسی رضایی

بهار ۱۳۸۶